ЎРТАЧИРЧИҚ ТУМАНЛАРОРО ИҚТИСОДИЙ СУДИНИНГ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Ўртачирчиқ тумани

2024 йил 08 февраль

Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий суди судья У.Суюнов раислигида, судья ёрдамчиси Ж.Ибрагимов котиблигида даъвогар - "BON AGRO SYSTEMS" МЧЖнинг жавобгар - "SANTA GROUP AGRO" МЧЖ ҳисобидан 85.869.158,94 сўм асосий ҳарз ва 33.317.233,67 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни, даъвогар вакили – М.Қорабаев (ишончнома асосида), жавобгар вакили – Дж.Садиков (ишончнома асосида)лар иштирокида очиқ суд мажлисида суд биносида кўриб чиҳиб, ҳуйидагиларни

аниқлади:

Даъвогар "BON AGRO SYSTEMS" МЧЖ Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий судига даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар "SANTA GROUP AGRO" МЧЖ ҳисобидан 85.869.158,94 сўм асосий қарз ва 33.317.233,67 сўм пеня ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили жавобгар томонидан суд мажлиси кунига қадар ҳам тўлов амалга оширилмаганлигини баён ҳилиб, даъво талабларини тўлиқ ҳаноатлантириб беришни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили даъво талабидаги асосий қарздорлик суммасига эътироз билдирмади ва тўлаб беришини маълум қилиб, бугунги кунда Жамиятнинг молиявй аҳволи яҳши эмаслигини билдириб, пеня суммасини камайтириб беришни сўради.

Суд ишда иштирок этган шахслар вакиллари тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд хужжатлар билан танишиб, қуйидаги асосларга кўра даъвогарнинг даъво талабларини қисман қаноатлантиришни, ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 8 ва 234-моддаларига, асосан мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади. Мазкур холатда тарафларнинг мажбуриятлари контрактация шартномасидан келиб чиққан.

ФКнинг 465-моддасида контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга - тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш

(топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Иш ҳужжатларидан аниҳланишича, 2022 йил 15 август куни тарафлар ўртасида пахта хом ашёсини етказиб бериш бўйича 6/2-сонли фьючерс шартномаси тузилган.

Шартноманинг 1.1-бандига кўра, "Хўжалик" 15 гектар ер майдонидан 52 тонна буғдойни "Буюртмачи" га етказиб бериш, "Буюртмачи" эса ушбу маҳсулотни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Шартнома шартларидан келиб чиқиб, даъвогар томонидан тегишли ҳисоб-фактураларга асосан жавобгарга 52 тонна буғдой етказиб берилган.

Бироқ, жавобгар ўзининг шартномавий мажбуриятларини лозим даражада бажармасдан етказиб берилган маҳсулот ҳақини тўлиқ тўлаб бермаган. Натижада жавобгарнинг даъвогар олдидаги қарздорлиги 85.869.158,94 сўмни ташкил этган. Ушбу қарздорлик иш ҳужжатларида мавжуд бўлган ҳисоб-фактуралар билан ўз тасдиғини топади.

Ушбу қарздорликни тўлаш ҳақидаги талабнома жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

ФКнинг 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Даъвогар вакилининг суд мажлисида берган тушунтиришлари ва ўз важларини тасдиқлаш учун судга тақдим этган ҳужжатларга кўра суд даъво талабининг асосий қарз ундириш қисмини асосли деб ҳисоблайди ва қаноатлантиришни лозим топади.

Шунингдек, даъвогар ўзининг даъво талабида жавобгардан шартноманинг 4.2-бандига асосан 33.317.233,67 сўм пеня ундириб беришни сўраган.

ФКнинг 333-моддасига асосан, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради.

Республикаси Ўзбекистон Олий Хўжалик суди Пленумининг "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун хужжатларини №163-сонли қарорининг қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги 2-бандида шартномада жарима ёки пеня шаклида белгиланадиган неустойка тарафлар томонидан қабул қилинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш усулларидан бири хисобланиши, неустойкани ундириш тўғрисидаги даъволарни хал қилишда неустойка миқдорининг талабларига хисобланганлиги, қонун мувофик унинг асослилиги, мажбурият бузилиши оқибатларига мутаносиблиги каби холатларни хар томонлама ва чуқур мухокама қилиб, талаб қилинган неустойканинг адолатли миқдорини белгилашлари шартлиги тўғрисида тушунтириш берилган.

Ушбу ҳолатда, суд шартномаларнинг шартларига кўра, топширилган маҳсулотлар учун жавобгар томонидан ўз вақтида тўловлар амалга оширилмаганлиги сабабли, даъвогарнинг даъво аризасидаги жавобгар ҳисобидан пеня ундириш талабини асосли деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодексининг 326-моддасида агар тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиблиги кўриниб турса, суд неустойкани камайтиришга ҳақли эканлиги, бунда қарздор мажбуриятни бажарганлиги, мажбуриятда даражада иштирок тарафларнинг мулкий ахволи, шунингдек кредиторнинг манфаатлари эътиборга олиниши кераклиги, суд алохида холларда қарздор ва кредиторнинг манфаатларини хисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш хуқуқига эга эканлиги назарда тутилган. Бунда неустойканинг ЭНГ кам миқдори Фуқаролик кодексининг 327-моддасида кўрсатилган фоизлар миқдоридан кам лозимлигини эътиборга олиб, суд жавобгардан ундирилиши талаб қилинган пеняни 8.000.000 сўм миқдорида қаноатлантиришни лозим деб хисоблайди.

ИПКнинг 118-моддасига асосан, даъвогар тўлашдан белгиланган тартибда озод қилинган давлат божи, агар жавобгар бож тўлашдан озод қилинмаган бўлса, қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда жавобгардан республика бюджети даромадига ундирилади. Агар даъвогар томонидан билдирилган неустойкани ундириш хақидаги талаб асосли бўлиб, бирок унинг микдори конун хужжатларида белгиланган ҳуқуқдан фойдаланилган холда томонидан СУД камайтирилган бўлса, суд харажатларининг камайтирилиши хисобга олинмаган холда ундирилиши лозим бўлган неустойка суммасидан келиб чиққан холда, суд харажатлари жавобгарнинг зиммасига юклатилиши лозим.

Қайд этилганларга кўра, суд даъвогарнинг даъво талабларини кисман қаноатлантиришни, суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топди.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 8, 234, 236, 333, 465-моддалари, ИПКнинг 118, 128, 170, 176-179, 186-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилади:

Даъвогарнинг даъво талаблари қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар - "SANTA GROUP AGRO" МЧЖ ҳисобидан даъвогар - "BON AGRO SYSTEMS" МЧЖ фойдасига 85.869.158,94 сўм асосий қарз, 8.000.000 сўм пеня, 2.383.728 сўм давлат божи ва 34.000 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъво талабларининг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Хал қилув қарори бир ой муддат ўтгач қонуний кучга кириши қайд этилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳарорига нисбатан ҳонунда белгиланган муддатда ушбу суд орҳали Тошкент вилоят судига тегишли тартибда шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи, судья

У.Суюнов

